

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
правового регулювання економіки
Протокол № 1 від 01.09.2025 р

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

АГРАРНЕ ПРАВО

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

D Бізнес, адміністрування та право
D8 Право
перший (бакалаврський)
Право

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Розробник : к.ю.н,
доцент

Олександр ЛИСЯК

Завідувач кафедри
правового регулювання економіки

Юрій ШИНКАРЬОВ

Гарант програми

Олександр ЛИСЯК

Харків
2025

ВСТУП

Дисципліна «Аграрне право» є вибірковою навчальною дисципліною, що вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Право» спеціальності D8 Право. Вивчення аграрного права є необхідним для підготовки фахівців, які будуть успішно працювати в умовах сучасної економіки та правової системи.

Актуальність вивчення навчальної дисципліни «Аграрне право» умовлена важливою роллю аграрного сектора в економіці та забезпеченні продовольчої безпеки. Ця дисципліна допомагає зрозуміти правові аспекти регулювання аграрної діяльності, захисту прав фермерів та розвитку сільських територій. Вона також сприяє розумінню механізмів державної підтримки сільського господарства, що є ключовим для сталого розвитку цього сектора та забезпечення стабільного постачання харчових продуктів. Стабільне безперебійне функціонування аграрного сектору (а особливо в умовах війни) є дуже важливим для відновлення економіки нашої держави, яка зазнала нищівного удару внаслідок повномасштабного вторгнення, якому піддалась Україна 24 лютого 2022 року. В таких умовах забезпечення продовольством населення є одним із найважливіших завдань держави. До того ж продовольча криза не обмежиться кризою лише в межах кордонів України, а може вплинути і на світовий продовольчий ринок. Зважаючи на вказане, наразі одним із важелів забезпечення необхідних умов функціонування аграрного сектору в правовій сфері є забезпечення нормативно-правової бази, яка б дозволила унормувати всі правові питання, що виникають у суб'єктів аграрних правовідносин під час здійснення своєї господарської діяльності, зокрема, у воєнний час, враховуючи численні зміни чинного законодавства України.

Метою дисципліни є формування знань про правове регулювання аграрних правовідносин та основних умінь по застосуванню аграрного законодавства, орієнтування здобувачів вищої освіти на потреби держави в аграрній сфері, підготовка кваліфікаційних фахівців, які б могли успішно працювати в ринкових умовах, формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо діяльності у сфері аграрних правовідносин.

Завданнями навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти системи знань, а також отримання практичних навичок та уявлень, необхідних для розширення кола теоретичних знань у сфері правового регулювання аграрних правовідносин; формування умінь використовувати знання основних теоретичних положень аграрного права, змісту нормативних актів, що регулюють аграрні правовідносини, для забезпечення захисту та охорони власності, прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяти у зміцненні законності та правопорядку, попередження правопорушень, а також практичних навичок по складанню проектів правових документів.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення основних принципів та інститутів аграрного права; напрямів правового регулювання аграрних правовідносин та тісно пов'язаних з ними відносин; законодавства, що регулює аграрні правовідносини; вивчення наукових доктрин у сфері аграрного права.

Об'єктом навчальної дисципліни є суспільні відносини, які виникають у сфері сільськогосподарської діяльності. Це включає правове регулювання

землекористування, виробництва сільськогосподарської продукції, організацію аграрних суб'єктів господарювання, а також захист прав та інтересів суб'єктів аграрних відносин, таких як фермери, агрохолдинги та інші учасники аграрного ринку.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН1	ЗК1, ЗК2
РН5	ЗК1, ЗК2, ЗК3, СК8, СК10, СК12, СК13
РН6	ЗК1, ЗК2, ЗК4, ЗК7, ЗК8, СК8, СК10, СК13
РН12	ЗК1, ЗК3, ЗК4, ЗК7, ЗК8, СК8, СК10, СК12
РН15	ЗК2, ЗК3, ЗК6, ЗК7, СК10
РН18	ЗК2, ЗК3, ЗК15, СК8, СК12, СК13
РН19	ЗК2, ЗК3, ЗК7, СК8, СК10, СК13
РН20	ЗК1, ЗК3, ЗК4, ЗК7, СК10, СК11, СК12, СК13
РН22	ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК8, СК10, СК15

РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення аграрного права. Особливості правового статусу суб'єктів аграрного права

Тема 1. Предмет і система аграрного права. Джерела аграрного права. Поняття та особливості аграрних правовідносин

Поняття аграрного права як галузі права, науки та навчальної дисципліни. Предмет аграрного права України. Методи правового регулювання аграрного права. Основні принципи аграрного права України. Система аграрного права як навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного права з іншими галузями права.

Загальна характеристика джерел аграрного права. Класифікація джерел аграрного права.

Поняття, ознаки та особливості аграрних правовідносин, їх елементи. Види аграрних правовідносин. Підстави виникнення, зміни чи припинення аграрних правовідносин.

Тема 2. Суб'єкти аграрного права.

Поняття і класифікація суб'єктів господарювання у сфері агропромислового комплексу. Правовий статус суб'єктів господарювання в агропромисловому комплексі. Суб'єкти аграрних відносин, що здійснюють сільськогосподарську виробничу діяльність. Суб'єкти аграрних відносин, що здійснюють діяльність, пов'язану з сільськогосподарським виробництвом.

Тема 3. Правові засади державного регулювання сільського господарства України

Поняття, сутність та принципи державного регулювання сільського господарства. Форми та методи державного регулювання сільського господарства.

Система центральних органів виконавчої влади, що здійснюють управління агропромисловим комплексом України. Правові форми державної підтримки суб'єктів аграрного господарювання.

Тема 4. Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів

Поняття про основні цілі та принципи сільськогосподарської кооперації. Види діяльності сільськогосподарського кооперативу. Порядок створення сільськогосподарського кооперативу. Членство в сільськогосподарському кооперативі. Система органів управління сільськогосподарського кооперативу. Поняття правового режиму майна сільськогосподарського кооперативу. Право сільськогосподарських кооперативів на об'єднання. Міжнародне співробітництво у сфері сільськогосподарської кооперації. Кооперативна освіта. Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів. Правові засади припинення сільськогосподарського кооперативу.

Тема 5. Правове становище фермерського господарства

Поняття та юридичні ознаки фермерського господарства. Правові засади створення фермерського господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств. Майно фермерських господарств. Правове регулювання господарської діяльності фермерського господарства. Трудові відносини у фермерському господарстві. Представницький орган фермерських господарств. Підстави для припинення діяльності фермерського господарства.

Тема 6. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства

Поняття та юридичні ознаки особистого селянського господарства. Облік особистих селянських господарств. Суб'єкти права на ведення особистого селянського господарства. Майно, яке використовується для ведення особистого селянського господарства. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Правові засади питань зайнятості членів особистих селянських господарств. Державна підтримка особистих селянських господарств. Правові підстави припинення ведення особистого селянського господарства. Порядок вирішення спорів щодо ведення особистого селянського господарства та відповідальність за порушення законодавства.

Тема 7. Господарські товариства як суб'єкти аграрного господарювання

Поняття, ознаки та види сільськогосподарських товариств. Порядок та особливості утворення та припинення сільськогосподарських товариств. Правовий режим майна сільськогосподарських товариств.

Змістовий модуль 2. Правові засади здійснення сільськогосподарської діяльності

Тема 8. Правове регулювання земельних відносин в аграрному секторі економіки

Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Правове регулювання земельних відносин сільськогосподарських кооперативів. Землі фермерського господарства. Земельні ділянки особистого селянського господарства. Правове регулювання земельних відносин сільськогосподарських товариств.

Тема 9. Договірні відносини у сільському господарстві

Класифікація договірних відносин у сільському господарстві. Договори на реалізацію сільськогосподарської продукції. Правові засади договорів про матеріально-технічне забезпечення; про фінансове забезпечення, інших договорів про реалізацію продукції та постачання. Договори щодо матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва та організації використання технічних засобів сільськогосподарськими виробниками. Особливості страхування сільськогосподарської продукції. Договірні відносини складського зберігання зерна. Аграрні розписки.

Тема 10. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності та окремих видів діяльності у сільському господарстві

Поняття та сутність виробничо-господарської діяльності суб'єктів аграрного господарювання та її правове регулювання. Правове регулювання вирощування продукції рослинництва. Правове регулювання виробництва продукції тваринництва. Правове регулювання виробництва продукції аквакультури. Поняття, зміст та завдання дорадчої діяльності.

Тема 11. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві, виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції

Поняття, принципи та види використання природних ресурсів у сільському господарстві. Особливості використання водних ресурсів і надр у сільському господарстві. Особливості використання лісових ресурсів, тваринного і рослинного світу у сільському господарстві. Поняття і зміст якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Система та компетенція державних органів у сфері забезпечення якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Правові засади та сутність органічного виробництва. Правове регулювання відносин щодо використання генетично модифікованих організмів при виробництві сільськогосподарської продукції.

Тема 12. Юридична відповідальність за правопорушення в аграрному секторі економіки України

Поняття та види юридичної відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільському господарстві. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських

суб'єктів господарювання. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства, що регулює аграрні правовідносини. Правопорушення у сфері аграрних правовідносин як підстава притягнення до кримінальної відповідальності.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Визначати предмет і система аграрного права, джерела аграрного права. Знати поняття та особливості аграрних правовідносин.
Тема 2. Завдання 2.	Визначати суб'єкти аграрного права.
Тема 3. Завдання 3.	Розуміти правові засади державного регулювання сільського господарства України.
Тема 4. Завдання 4.	Розуміти правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів.
Тема 5. Завдання 5.	Розуміти правове становище фермерського господарства.
Тема 6. Завдання 6.	Розуміти правове регулювання ведення особистого селянського господарства.
Тема 7. Завдання 7.	Визначати господарські товариства як суб'єкти аграрного господарювання.
Тема 8. Завдання 8.	Розуміти правове регулювання земельних відносин в аграрному секторі економіки.
Тема 9. Завдання 9.	Розуміти особливості договірних відносин у сільському господарстві.
Тема 10. Завдання 10.	Розуміти правове регулювання виробничо-господарської діяльності та окремих видів діяльності у сільському господарстві.
Тема 11. Завдання 11.	Розуміти правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві, виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції.
Тема 12. Завдання 12.	Розуміти особливості юридичної відповідальності за правопорушення в аграрному секторі економіки України.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою.
Тема 2. Завдання 2.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою.
Тема 3. Завдання 3.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 4. Завдання 4.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 5. Завдання 5.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 6. Завдання 6.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання. Підготовка до модульної контрольної роботи.
Тема 7. Завдання 7.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою. Написання модульної контрольної роботи.
Тема 8. Завдання 8.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 9. Завдання 9.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 10. Завдання 10.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою, виконання домашнього завдання.
Тема 11. Завдання 11.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою. Виконання творчого завдання. Підготовка до модульної контрольної роботи.
Тема 12. Завдання 12.	Вивчення теоретичного матеріалу за темою. Написання модульної контрольної роботи. Підготовка до екзамену.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1-12)).

Наочні (візуалізація (Тема 1-12)).

Практичні (практична робота (Тема 1-12), кейс-метод (Тема 3-6, 8-10), творче завдання (Тема 11)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

- для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) - 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним - 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

- для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) - сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання практичних (ситуаційних) завдань (35 балів), письмові контрольні роботи (20 балів), творче завдання 5 балів.

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Навчальна дисципліна «Аграрне право»

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Спеціальність D8 «Право»

Освітня програма «Право»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1.

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

(Максимальна кількість балів за виконання цього завдання - 10 балів (по 1 балу за кожне тестове завдання))

ТЕСТИ:

1. Дайте правильну відповідь.

Аграрне право як галузь правової системи України:

- а) комплексна галузь
- б) самостійна галузь
- в) галузь, яка знаходиться в стадії формування як самостійна галузь
- г) складова господарського права

2. Дайте правильну відповідь.

Джерела аграрного права класифікують на:

- а) уніфіковані та диференційовані
- б) головні та додаткові
- в) основні та другорядні
- г) загальні та спеціальні

3. Дайте правильну відповідь.

Форми державного регулювання сільського господарства:

- а) правотворча
- б) правозастосовна
- в) правоохоронна
- г) усі відповіді правильні

4. Дайте правильну відповідь.

Поняття «сільськогосподарський товаровиробник» не закріплене в:

- а) Податковому кодексі України
- б) Господарському кодексі України
- в) Законі України «Про сільськогосподарський перепис»

5. Дайте правильну відповідь.

Не можуть надаватись у власність земельні ділянки:

- 1. державним і комунальним сільськогосподарським підприємствам
- 2. фермерському господарству
- 3. особистому селянському господарству

6. Дайте правильну відповідь.

Земельні ділянки фермерського господарства на праві приватної власності належать:

- а) членам фермерського на праві спільної сумісної власності
- б) фермерському господарству як юридичній особі
- в) членам фермерського господарства на праві спільної часткової власності
- г) фермерському господарству на праві постійного користування

7. Дайте правильну відповідь.

Для ведення особистого селянського господарства використовують земельні ділянки розміром:

- 1. не більше 2 гектара
- 3. не менше 2 гектара

4. нормами законодавства не визначено

8. Дайте правильну відповідь.

Не можуть надаватись у власність земельні ділянки:

1. державним і комунальним сільськогосподарським підприємствам
2. фермерському господарству
3. особистому селянському господарству

9. Надайте правильно відповідь.

Договір контрактації - це:

1. це господарсько-торговельна діяльність, спрямована на організацію реалізації продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання
2. державна закупка сільськогосподарської продукції

10. Надайте правильно відповідь.

Договір, за яким Сторона-1 зобов'язується відповідно до договору на строк та за плату, визначені таким договором, передати Стороні-2 у володіння та користування майно, що належить Стороні-1 на праві власності та набуте нею без попередньої домовленості із Стороною-2, або майно, спеціально придбане Стороною-1 для Сторони-2:

1. договір фінансового лізингу
2. договір купівлі-продажу
3. договір поставки

II. ВІДКРИТЕ ПИТАННЯ:

(Максимальна кількість балів за виконання цього завдання - 14 балів)

1. Надайте порівняльну характеристику відмінності та спільних рис обслуговуючого та виробничого кооперативу.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

(Максимальна кількість балів за виконання цього завдання - 16 балів)

1. Директор державного сільськогосподарського підприємства «Колос» через скрутне матеріальне становище підприємства вирішив продати частину майна, що перебувало на балансі підприємства: земельні ділянки під багаторічними насадженнями, вантажний автомобіль та трактор.

1. На яких правових підставах належить перебуває майно у державного сільськогосподарського підприємства «Колос»?

2. Який порядок продажу майна? Чи може директор самостійно прийняти таке рішення?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни “Аграрне право” включає 10 тестів, одне відкрите питання та одне практичне завдання. Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 балів.

Тести.

Вірна відповідь на тестове питання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів – 10

Відкрите питання.

Вірна відповідь на одне відкрите питання оцінюється в 14 балів, із них:

4 балів – за охоплення всіх аспектів запитання, наявність теоретичного підґрунтя, приклади та посилання на нормативно-правові акти;

3 балів – за відповідність нормативно-правовій базі;

3 балів – за логічність і структуру відповіді.

3 балів – за наявність і ґрунтовність висновку;

1 балів – за охайність виконання.

Практичні завдання.

Практичне завдання – ситуаційне завдання (кейс) 1 шт.

Здобувачу надається життєва ситуація, а йому слід вирішити яку норму права і як саме слід застосовувати у цій ситуації.

Максимальна оцінка за виконання практичних завдань становить 16 балів, із них:

4 балів – за правильність вибору доктринальних положень та норми права;

4 балів – за правильний алгоритм вирішення завдання;

3 балів – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

4 балів – за наявність і ґрунтовність висновку;

1 балів – за охайність виконання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Долинська М. С., Заболотна Н. Я., Марич Х. М. Аграрне право: навчальний посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с. – Режим доступу: <http://surl.li/qohhsc>

2. Сергієнко В. В. Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні : навчальний посібник / В. В. Сергієнко, А. С. Пешкова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 140 с. <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/14261>

Додаткова

3. Конституція України. Основний Закон України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top>

7. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#top>

8. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р. № 1877-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>

9. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. № 973-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

10. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» 21.07.2020 р. № 819-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

11. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003 р. № 742-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>

12. Лисяк О.І. Проблемні питання правового регулювання використання природних ресурсів суб'єктами господарювання в Україні: господарсько-правові, аграрно-правові та процесуальні аспекти. / О.І. Лисяк // Успіхи і досягнення у науці: електронний науковий періодичний журнал. – 2025. № 12 (22) 2025. - С. 362 – 377. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38464>

13. Лисяк О.І. Правовий аналіз проблемних питань реалізації правового статусу асоційованими членами сільськогосподарського кооперативу. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право». 2022. Випуск 36. С. 58-68. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29778>

14. Лисяк О.І. Правові форми реалізації права на працю у фермерських господарствах./ II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми приватного та публічного права», присвячена 91-річчю член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжн. кадрової академії, Засл. діяча науки України, д.ю.н., професора О.І. Процевського. 2020. С. 86-89 URL:

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d9189e30-5e2b-439b-92c1-528316b92035/content>

15. Лисяк О.І. Деякі правові проблеми членства у сільськогосподарському кооперативі та шляхи їх подолання / О. І. Лисяк // Правові виклики сучасності: Матеріали круглого столу, 20 грудня 2022 р. – Харків: Державний біотехнологічний університет, 2022. – С. 75 – 79. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29775>

16. Лисяк О.І., Крічфалуший-Степанова К.М. Скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення як поштовх до удосконалення правових питань щодо реалізації права на працю у фермерських господарствах. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. Випуск 1. С. 77 – 82. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-1-16>

Інформаційні ресурси

17. Офіційний сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

18. Єдиний державний реєстр судових рішень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>

19. Верховний Суд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/-perelik_sprav/

20. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Аграрне право», розроблений в ПНС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=11431>